

Motion till riksdagen 2022/23:1454

av **Katarina Luhr m.fl. (MP)**

Cirkulärt byggande

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekterna av ekonomiska och andra nationella styrmedel och vilka av dessa som skulle leda till en högre grad av återanvändning av byggmaterial vid byggnation och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt mål för att öka andelen byggmaterial som återbrukas eller återanvänds från rivning, renovering och nybyggnation och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur producenter och återförsäljare kan underlätta återbruk genom bredare producentansvar, liksom hur återförsäljare kan öka utbudet av återbrukade produkter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för flexibilitet för mindre variationer i exempelvis fönsterpartier och dörrar i PBL för att kunna möta den aktuella tillgången på återbrukade produkter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav för att minimera avfallsmängderna vid nybyggnation och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att implementera styrmedel och stödsystem för att fasa ut skadliga kemikalier i byggmaterial och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt mål för att minimera skadliga kemikalier i nybyggda bostäder, förskolor och skolor till 2025 och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att plan- och bygglagen bör ses över i syfte att underlätta för tomställda kontorsfastigheter eller kontorslokaler att byggas om till bostäder och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vårt samhälle står inför omfattande utmaningar när det gäller att både minska klimatutsläppen och minimera vår resursförbrukning. En mer hållbar resursanvändning inom byggsektorn är en stor och viktig del av denna omställning då svenska byggnader beräknas stå för en femtedel av Sveriges totala klimatutsläpp. Energieffektiviseringar och energibesparingar har varit huvudfokus för miljö- och klimatarbetet inom byggsektorn tidigare, något som förblir viktigt, men det är av stor vikt att ta hänsyn till byggnadernas hela miljö- och klimatpåverkan och minimera denna. Utvinning, tillverkning och transport av bygg- och anläggningsmaterial liksom hanteringen av byggavfall står för en omfattande påverkan på vår miljö och vårt klimat. Återbruk och återvinning är viktiga delar i ett cirkulärt byggande liksom förebyggande åtgärder för att undvika att avfall uppstår. Byggbranschen i Sverige genererar drygt 10 miljoner ton avfall per år. Det är mer än dubbelt så mycket som den årliga mängden svenskt hushållsavfall, och mest av alla branscher bortsett från gruvindustrin.

När råvarupriserna och priserna på transporter ökar blir även priserna på byggmaterial dyrare, vilket gör att återanvändning och återbruk kan bli mer lönsamt. Inom byggsektorn har det linjära tänket, arbetssätten och affärsmodellerna lett till att vi under lång tid rivit och slängt byggdelar och material som istället hade kunnat återanvändas eller återvinnas. Det har varit svårt att sortera ut material att ta vara på, reparera och återbruka samtidigt som det har varit billigare att köpa nytt. Och den snabba takten i byggprocessen leder ofta till att extra byggmaterial köps in och kastas oanvänt. Uppföljningar från nybyggnadsprojekt inom Stockholms stad visar att avfallsmängderna varierar stort mellan olika projekt, från 22 kg upp till 85 kg per kvadratmeter BTA. Denna användning av och syn på material måste förändras och alla sektorer måste bidra. Vi behöver pröva nya sätt och systematiskt ställa om och vi behöver styra om kursen till en mer cirkulär byggnadsprocess. En process där byggmaterial inte längre ses som avfall utan som en resurs som i första hand återbrukas och återanvänds eller som sista alternativ återvinns.

Genom alla skeden av byggprocessen behövs nya krav på cirkularitet och uppföljning av dessa. Flera statliga utredningar har undersökt hur det går att få en mer resurseffektiv användning av byggmaterial. Vi ser att det är viktigt att skapa incitament för att återvinna och återbruka byggmaterial både i nyproduktion och vid ombyggnation. Vi vill att riksdagen antar ett nationellt mål för att öka återbruket och återanvändningen vid byggnation och inför krav på minskade avfallsmängder vid nybyggnation. För att skapa ett incitament för branschen och för köparna i fråga om att använda mer återvunnet och återbrukat byggmaterial vill vi utreda effekterna av och vilka ekonomiska styrmedel som skulle leda till en högre grad av återanvändning av byggmaterial vid byggnation. En av faktorerna där staten kan ge incitament till en högre användningsgrad av återbrukat byggmaterial är om det skulle ges rabatt på till exempel lagfartskostnader och pantbrev, eller om vägen framåt är ett incitament kopplat till bygglovstaxan beroende på hur mycket återanvänt material som används. Utbudet av återbrukat material är styrande för möjligheten att använda sig av detta vid byggnation och incitament kan behövas för att återförsäljare ska få god tillgång till återbrukat material. Det kan också behövas en större flexibilitet i PBL för att exempelvis äldre dörrar och fönster ska kunna återbrukas på bästa sätt.

Även byggmaterial som innehåller miljö- och hälsoskadliga kemikalier riskerar med ett ökat återbruk att cirkuleras vidare i framtiden. Det är därför av största vikt att miljö-

och hälsofarliga ämnen fasas ut från byggmaterial, för att säkerställa hälsosamma livsmiljöer och för att undvika att skadliga ämnen cirkulerar vidare till framtida byggprojekt, och att styrmedel och stödsystem för att fasa ut skadliga ämnen kommer på plats.

Att återanvända och återbruka hela fastigheter är det mest klimatsmarta alternativet. Att konvertera tomma kontorsfastigheter eller kontorslokaler till bostäder kan även leda till en mer blandad och trygg bebyggelse. Ombyggnation försvåras dock av ett regelverk som skulle behöva göras mer flexibelt för att ge möjlighet till fler ombyggnadsprojekt och fler bostäder i befintliga byggnader. Vi anser därför att plan- och bygglagen behöver ses över i detta syfte.

Katarina Luhr (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Annika Hirvonen (MP)